

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Het Leven Der HH. Maeghden Die Van Christvs tijden tot dese eeuwe Inden Salighen Staet Der Svyverheydt inde Wereldt gheleeft hebben

Rosweyde, Heribert

T'Antwerpen, 1626

5. April. Het leven vande H. Theodora, Maghet ende martelaersse. an.
311.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43129

S. THEODORA Virgo et Martyr.

5 Aprilis

Ioan. Cnubbaert exc.

H E T L E V E N
V A N D E

H. THEODORA
M A G H E T.
ende Martelaerisse.

5. APRIL

A. 311.

T En tijde van die twee onmenschelycke beulen Door Si-
Diocetiaen ende Maximiaen Keysers/ was meom Met.
t' Alexandrē Gouverneur Eustratius/ groos
ten vrandt der waerheydt. Desen om 't Pla- Placact tes-
caet der Keyseren tegen de kinderen Godels te ghen de
volbrēnghen (dat sy doen versch/ seer boosfeligck hadden Chyistenen
laen vercondighen) heeft gheboden/ datmen hem voor- Theodora
brēngen soude de H. Theodora, die onlanck is ghevangen door den
in ernest vasten duyfsterē karcker gesloten was. Welck rechter ou-
gedaen zijnde/ heeft haer ghebraght; Wouwe/ van wat derseelst.
conditie zyt ghy? Hy antwoorde: Ick ben eene Chyistene.
Maer op hy weder: Maer wat zyt ghy van geboren/ oft Cloecke
een slave? Hy daer tegē: Ick hebbe u geseyt dat ick Chy- antwoorde.
sten ben. Maer Iesus Christus, komende in deser we-
relt heeft my van mijn sonden verlost. Mengaende mijn
gheslachte naer de werelt / ick ben van edele ende ver-
maerde ouders.

Maer dese maghet ende antwoorde heeft den rechter
den Diocetiaen vander stadt tot hem doen komen/ hem
bragende: Ziet / hebt ghy enige kennisse van dese Ma-
ghet Theodora? Hy ick/ seide hy; ick wret inder waer-
heyt/ dat sy van een doozluchtigh ende seer edel huys is.
Den rechter dit hoorende/ heeft tot de H. Maghet ghe-
sept; En waerom hebdy gheweyghert te houwen / als
ghy van sulck een edel stamme ghesproten zyt? Hy ant-
woorde/ dat sy 't ghelaten hadde uyt de liefde van Ie-
sus Christus, die in dese verballende werelt ghekomen
zijnde / voor sijn moeder een maghet ghecozen heeft; ons
ons te leeren dat hy een minnaer van suverheyt was/
en dat hy ons van alle bederffnisse verlossen wilde; ons
belovende een eeuwich leven. Daerom hebbe ick voor
my ghenomen/ sterck ende standt-vastigh in mijn ghe-
loobe

W. 11097
maghet
gebleven is.

laube blijvende / den maeghdelijcken staet ooc totter doot
toe / ongeschent te bewaren. Den Rechter daer teghen.
De Keyseren (seyde hy) hebben bevolen / dat ghy / die
den maeghdelijcken staet bewaren wilt / even-wel de
Goden offerhande doen souden; oft datmen u alsoo on-
menschelijck handele / als het oyt inde werelt gheschiet
is. Theodora antwoorde; na demael dat sy gheheelijck
Gode toe-geluyet / ende beloest was / dat het onma-
lijck was / dat haer menschen die lefde afstrecken konde.
Want seyde sy voorts; Jisset ver Gode aenghenamer / dan
sy-selven heel te offeren tot synen dienste ende doot be-
laste begheven. Den Rechter seyde: Hogg. Theodora, ge-
merckte ghy van edel geslachte zijt / ick en wil u niet hat-
delijck handelen / ten zy dat het aen u houde. Maer de
Keysers hebben geordonneert en expresseelijck bevolen
hunne plaacaten gehoort te gheven / op den hals; soo moet
ghy dan de Goden offerhande doen. Zy hoorende hem
soo straffe woorden ghehuycken / seyde / dat hy soo het
hem luste / wel haer lichaem ontlepen / ende in stuc-
ken derlen konde; maer dat het ghy loobe soo in haren
geest ingedrucke ja is ghegeveert was / ende het doot
nemen haers bestants soe hi. Godt ghevesticht / dat
noch yue / noch toyment / haer dat en soude doen la-
ten: wel versichert / dat Godt allen gheheel haer en
beschermt wesen soude.

Dat Godt
toe-grengent
is / en mach
hem niet
ontrocken
worden.

Offert haer
tot alle
soymen.

Schoone
woorden des
Rechters.

Groot be-
trouwen op
Godt.

Den Rechter siende haer stoutheyt ende vasten stant /
vermaende haer noch eens / dat sy op haer selven acht-
ten wilde: dat hy om de ghetuyghenisse van den procu-
rent van die stadt / over haer gegeve in 't goede / om haer
edel geslachte wille / haer geen ongenuechte ter werelt den
doen en wilde / indien sy haer teghen het bevel der Key-
sere niet en stelde noch en stede. Maer sy volghen-
de haer eerste voornemen / seyde / dat sy gheen en oof-
spronck van eenighen edeldom en konde / van Godt
alleen / die haer in hare suyberheyt bewaren soude
tot den laetsten snack des levens toe. Maer hoe? seyde
den rechter tot dese Maghet: Acht ghy dien uwen Godt
te zyn / die aen het Crucce ghehanghen heeft: ghelooft
ghy / dat hy u verlossen kan van die rasende onuep-
heyt der booyceelen / daer ghy ghelevert sult wor-
den? Ja ick (seyde de heylighe Theodora) ick hebbe
dese heylighe versicherunghe / dat die de doot gheleden
heeft onder Pontio Pilato / mi bewaren sal van alle
perseke.

persichelen / daer ghy myn mode krompt te dreyghen.
 Het welck den Rechter hoorende / vermaende haer
 tot meerder zedicheydt van spreken / oft dat hy-se an- Blijft sijn-
kloeck.
 dersins soude doen handelen als een ontweerdighe ver-
 woypene slabe. *Ich* ben te vreden / seyde de heylighe
 Theodora, te lyden d' aldermerste pynen / die u sullen
 lusten my aen te doen. *Ich* offere myn lichaem tot alle
 torenten: want aengarnde mijn ziele / die is nu in de
 handen Godts.

Den Rechter haer voornemen siende / seyde tot de
 beulen: Verblindt-se / op dat sy voort-aen de lichtveer-
 dighe niet en maecte; maer dat-se de Goden offerande
 doe. De h. Theodora andtwoorde / dat sy ghereedt was /
 om alle soonen van pynen t' ontfanghen / eet sy de knien
 booghen soude voor de afgoden; want sy niet meer van
 enen Godt en kende. Doort voeghde sy noch dese
 woorden daer by; dat ghelijck hy stercken vreesde an- Godt meer
ghedroefden
van den
mensch.
 ghelooziam te zyn aen den Keyser / ende de gramschap
 des selven op hem te haelen: dat hy niet meer weder
 Godts come vreesen moeste / aen wien sy teenemael toe-
 ghewijet was.

Den Rechter ordinerde t'erstont / dat mensche by da- Sy wort
in den karc-
ker gesloten.
 ghen in den karccher sluyten soude / om daer-en-tusschen
 haer te beraden / haer verklarende / dat hy-se soude doen
 sterben, niet eens seer vromde / schoonelijcke en schan-
 delijcke voodt. De by daghen ober-ghespeert zijnde /
 heeft hy-se voor hem doen brengen / ende ghebruyckte
 tot haer dese woorden: *Ich* hebbe u om uwen edeldom
 dese gracie willen doen / dat ghy by daghen hebben
 mooght / om u voornemen te veranderen. Ghy weet dat
 ghy laestmael verballen waer't in sulcke sorternisse / dat
 ghy niet en wist wat andtwoorde ghy myn gaeft; nu
 meyne ick / dat ghy nu u voornemen verandert hebt:
 wel aen dan / doet offerhande aen de Goden sonder te-
 gheuspraek / ende ick sal u op uwe wijge voeten stellen.
 En gheeft myn gheen oorsaeck dat ick u qualijck hande-
 le; want ick beginne u om het gheslachte daer ghy wt
 ghesproten zijt.

De heylighe Theodora gaf hem voor andtwoorde /
 dat sy vast bleef in haer voornemen / ende dat sy om
 de liefde I. e. v. *Christi*, waerachtighen prijsen van het
 onbevleete leven / haer gheloope noch voornemen ver-
 anderen en soude.

Alsdan

Sp wordt
naer het
bozdeel ver-
wisen.
Daer ghes-
bedt tot
Godt.

Als dan den rechter schrypmende van raserijge/bebal-
daimense iut bozdeel ghrweldelijck woypen soude; sy
sionde dat sy in den kuyt van miserie verballen was/
dede dit ghebedt: Heere/die alle verborghen saken door-
siet ende aenschouwt/ende kennisse houdt van alles/eer-
wy kennisse daer van crygen; aenghesien dat ghy my tot
heden toe bewaert hebt in sunderhepdt/ende in mynen
maeghdom/doet soo veel dat ick niet veracht en wo-
de door dese/ in wiens handen ik tegenwoordelijck ghe-
levert ben. Daer naer/ soo sy nu het bozdeel in-ghingh
voeghde sy't ghene nu volghet: Ghy die den Vader zyt
van onsen Heere Iesus Christus, helpt my/ ende ver-
loft my vande duyck poeten van dese honden. Ghy die
S. Peeter gebangen geholpen/ende bevrijt hebt van allen
gewelt/bewaert my heden dat elck een weten mach/dat
ick uwe dienaarisse ben.

Benauthent
der H. Ma-
ghet.

Ghy soudt verwondert en verbaest geweest hebben te
sien d'uytsinnicheyt van dese honden/ die ontrent haer
waren/vechtende onder malcanderen om dese proye als
wolven/ elck om't eerst dat onnoosel schaepken te ver-
scheuren/ ende te verslinden. Maer tusschen sulck-een
gevecht verwekte onsen Heere een denghdelijck jonck-
man/ die aldaer onder het crychf-volck was/ ghekleet
doek als een verderber/ die aldererst voort-quam. De
H. Maghet niet wetende wat hy in sin hadde/ liep herre-
waerts/ en derrewaerts door den karcher/ als verlozen/
meynende van Iesus Christus verlaten te zyn. Daer
desen soldaet/ Didymus ghenacmt/ sprack haer aldus
soetelijck aen: Vriendinne/ en verstaet u over my niet/
al ben ick uytwendelijck als eenē wolf/ gekleet als eenen
sael. Want ick verclare u/ dat ick door de gratie Godts
soet ben als een schaep. Godt die certijds Abacuc ghe-
sonden heeft inden kuyt der leeuwen/om Daniel te ver-
soecken ende te troosten/ heeft my/ onder't deeksel van
soldaet/gesonden om u te verlossen. Scheyt dan moedt/
ende trecht nu myn kleederen aen/ ende gaet soo hier
upt als een man. Ick sal alhier voor u borghe bli-
ven. Sy syuen raet volghende/cierde haer met de klee-
deren van desen crychf-man/ende trock sijn leersien oen/
sijn helm/ sijn sweert; ende in sulcker voeghen/ ghingh
in't midden door den duycken hoop/ die op haer wacht-
reden/onbekent; ende ontquam soo de raserijge van die
boose menschen. Dat langh wachten/ binnen kom-
mende/

Didymus
tot haer ber-
lossinge van
Godt ghe-
schicht.

Perlick be-
woch door
mans klee-
deren het
perickel
van schen-
dinghe
omgaen.

mende/eff niet haer/maer allez *Dipnium* daer siende /
 waeghden waer sp ghebleven was? Hy antwoorde/dac
 niet te weten / dat Godt haer dooz mirakel verlost had-
 de/upt hune clauwen. Hy leydden hem te stontd vooz *Dipnium*
 den Rechter / die hem veel vraghen ghedaen hebbende / *markelae*
 heeft doen onthalsen / ende sijn lichaem in het vper *outbalst*
 worpen.

Den heylighen *Ambrosius* verhaelde oock eene *Ambros. de*
 dieghelijcke historie/die ick hier by-voeghe. Daer was *Virgine*
 (seidt hy) te Antiochien eene seer eerbare eensamighe
 Maghet / die niet gheerne besocht en was. Maer hoe
 sp haer meer verdrock / hoe sp meer ontfack de herten
 vande o. kupsche menschen dooz den naem van hare
 uptnemende schoonheyt. Also sp haer niet en kon-
 den ontdecken / om te vringhen tot hun quaedt voornem-
 men / soo beschuldichden sp haer dat sp Christene was;
 ende maechten dat sp ghevanghen ende vooz den Rech-
 ter ghebrocht wierdt / om haer te doen verloochenen
 (indien sp vermochten) eerst het Christen gheloobe /
 dat sp beleedt; om haer dies te lichtelijcker te veroo-
 den vande gabe der repnigheyt. Hy wiert ghehoort /
 ende sp bevonden haer standvastigh in het Christe-*Eerbare*
 lij. k gheloobe / ende bereydt om vooz het selve te lyden *heyt van S.*
 alle tormenten ende pijnen; ende soo eerbare ende be-*Theodora*
 se jaemt / dat sp de mans niet en dorste aensien / ende
 dat sp verfde / als sp meynde / dat sp op haer saghen. Da
 eenighe proposten die den Rechter met haer hadde / om
 haer te vringhen / om de gaden offerhande te doen / en-
 de siende dat het verlozen inoepde was / beval hy / of
 dat sp offerhande soude doen / of datmen haer sou-
 de leyden ter plaetsen daer de oncerlycke vrouwen
 woonden.

De heylighe Maghet dit vonnisse ontfanghen heb-*Hy wort*
 bende / begonst te weyden / ende in haer-selven te seg-*in een on-*
 ghen; O mijn ziele / wat sullen wy doen? wy komen *eerlich huys*
 heden ten stryde; ende den vbandt wilt ons benemen *gheleydt.*
 of de croone der repnigheyt / of der martelien. Maer
 hy en sal ons dooz de gracie vanden Heere de croone der
 martelien niet nemen; want wy vooz sijnne liefde sul-
 len sterben; noch oock der repnigheyt; want hy sal
 ons bewaren. Ende of t lichaem enige schande leedt /
 soo en wort de eeynigheyt niet verlozen / indien den
 wille daer in gheen consent en gheeft.

Hy

De plaetse
en markt
haer niet
sacripit.

Haer gebede
tot Godt.

Redene van
eenen soldaet.

Op leydden de Maaghet tot die plaetse der onkupsche-
heyt / alwaer de Maaghet mocht verkracht / maer niet
besmet worden: want op wat plaetse sy was / sy was ge-
nen tempel Godis; ende in eene schandelycke plaetse en
wordt de repnigheyt niet gheschendt / maer de rep-
nigheyt daeght upt d'onkupscheyt der plaetsen / ende
eyghent Gode die toe. Sy sloten het onnossel lam in
eene vuyle plaetse; ende de hongherighe wolven qua-
men daer / om het selve te verschemmen ende te verfluden:
sy heffende haer handen ende ooghen naar den hemel /
als oft sy in een huys des ghebedts / ende niet in den
winckel der onkupscheyt hadde gheweest / beval haer
selven aen quelen Derte / hem biddende dat hy haer wilde
verlossen ende aengheffen hy hadde gheterat de hong-
rige leeuwen / om dat die Daniel niet en souden ver-
sinden; ende Susanna verlost / om dat sy soude trium-
pheren van die boose ouderlinghen; haer oock wilde
verlossen van dit soo groot ende openbaer verjeh-
kel.

De H. Maaghet en hadde nauwelijcks haer gebede vol-
eyndt / als sy in de kamer sagh komen eenen onghere-
ghelden ende sellen soldaet. Sy beefue als sy hem sagh;
want sy en konde hem niet wederstaen: noch sy en be-
gheerde hem gheen consent te gheven tot achterdeel van
haer repnigheyt. Maer als de simpele en supbere duybe
meynde te vallen in de handen van desen ghy- voghel;
soo seyde den soldaet tot haer: Suster / en vrees niet; want
ich en ben hier niet ghekomen als vijandt / maer als
broeder; niet om u te bederven / maer om u te behouden;
bewaert ghy my / ende Godt sal u bewaren. Ick ben
hier inne ghekomen als een overspeelder; ende indien
ghy wilt / ick sal daer upt gaen als eenen martelaer. Laet
ons manghelen van kleederen / ende de myne sullen u
wel komen / ende d'uwe sullen my goetd zyn: ende soo
wel d'eene als d'andere tot de velsdinghen Christi be-
quaem zyn. Myne kleederen sullen uwen maeghdom
beschermen / ende d'uwe sullen my eenen waerachtig-
ghen soldaet van Christus maerken: ghy sult u wel be-
kleeden / ende ick sal my noch beter ontblooten; op dat
den herbolgher my bekenne ende qualijck handele.
Jaemt ghy het habijt / dat het u bedecke / op dat ghy
door gheene vrouwe beken en worde; ende gheef my
het uwe / op dat het my martelaer marcke: en twyffelt
niet

niet te doen 'tgene dat ick van u begeere; nochen dencke niet/ om dat ghy uyt dese plaetse gaet / dat Christus offerhande sal gebreken; want ick offere my vooz u. Als hy dit seyde/ dede hy sijn krijchskleedt uyt/ biddende de **H. Maghet**/ dat sy 't soude aendoen. (O macht ende kracht van het Christen gheloobe! o kracht vande gratie/ ende geest van **IESVS!**) Den wolf ende 't lam/ den soldaet en de **Maghet** stryden in dese oneerbare plaetse / wie van hen bepden vooz Christus gemarteliseert soude worden; ende sy wierden in 't eynde alle bepde ghemarteliseert/ ghelijck wy hooren sullen. Want de **H. Maghet** bemerkende dat dit eene sake van Godt gheschickt was/ ver-mangelde met den soldaet hare klederden; en die in die on-erbare plaetse maeght ghekomen was / gingh daer weder maeght uyt; sonder dat sy bekenet wierde vande gene/ die aende deure verbepden/ om haer te ont-eeren. Maer alsoo eenen anderen daer in gingh/ om sijne quade begeerte te volkomē/ meynde de **Maget** te vinden/ vont den soldaet; den welcken ver slaghen ende verbaeft zijnde/ meynde dat de vrouwe in cenen man verandert was/ ende buyten gaende/ verhaelde hy sijne medeghesellen wat hem overkomen was; vreesende dat Christus, die veel wonderlijcke saken doet/ hen in vrouwen soude veranderen: tot dat den soldaet opentlijck bekende wat daer gheschiet was; ende dat hy met de **Maget** van klederden ghemangelt hadde; om dat sy hare repnigheyt soude bewaren/ en behouden worden: en dat hy in hare plaetse soude blijvē om als Christen te sterben. Hy leyden hem tot den rechter / die hem dede dooden als een Christen/ bedriegher/ ende beschermer vande **Maghet**.

Als de **H. Maghet** het vonnisse des doodts hoorde/ dat teghen haren verlosser gegeven was; niet konnende verdragen/ dat hy om haren wille soude sterben/ ende sy levende blijven; soo presenteerde sy haer dooz Godts ingeben/ ende dooz sijne liefde ontsteken zijnde/ tot der doot: gingh haestelijcken ter plaetsen der martelien/ ende seyde tot hem: Dienaer van **IESVS** Christus, ghy doet meer dan ick begheere/ dat ghy soudt doen. Ick hebbe u verkozen vooz beschermer van mijne repnigheyt/ ende niet als borze van mijne doot. Als daer perijckel is van mijne eere / soo hebbe ick uwen bystant van doen; indien sy bloedt begeeren / ick hebbe waer-mede betalen; ick en hebbe uwe borze niet van doen. Ick vliede d'oneere/

M

ende

Hy gheeft
haer sijne
kleederen
om d'onere
te ontgaen.

Hy worde
ter doode
verwesen.

S. Theodo-
ra present-
teert haer
totter doot.

ende niet de martelie: ick verandere het kleedt/ en niet het gheloobe: indien ghy voor my sterft/ghy en doet my gheene weldaedt/ maer schade. Den H. soldaet andt-woorde: Ick ben ter dootd verwesen/ O bryt van Iesus Christus, ende niet ghy: waeromme soudemen twee levens gheben? een is genoeg: den slechter my verwijsende/ heeft u ontslagen. Aldus streden dese twee heylighen/ den soldaet ende de Maghet: ende in 't eynde verwonnen sy beyde: want sy wierden beyde onthooft: en hunne zielen/ verlatende de lichamen in 't bloedt swemmende/ vloghen na den hemel / om met de glorie ghecroont te worden.

Sp worden beyde onthooft.

Palladius
Hist. Laus.
cap. 148.
ex libro

Hippolyti.
Den boeck van Hippolytus ten tijde der Apostelen gheschreben.
De Maghet wordt beschuldicht by den slechter.

Sp en wordt niet gheroccken tot onsupherheyt dooz sineecken noch dooz dreyghen.

Sp wordt gheset in 't boordeel.

Sp bezieght de hoereerders met eenen sijnen treck.

Diergelijcke historie wordt oock van Palladius verhaelt. Te Corinthen (seyt hy) was eene seer edele ende schoone Maget/ die een deughdelijck leven leyde. Dese hebben sy in dien tijdt beticht by den slechter / dat sy quaedt seyde van de kersers/ ende van de afgodts-beelden. Dese baet-soeckers hielden den boosen slechter voor hare schoonheyt: want hy met eene rasende liefde tot vrouwen bevanghen was: hy ontfingh met onkupsche ghedachten tot vrouwen hunne lasteringhe: maer als sy nu voor den boosen mensch ghebrocht was / is hy noch veel meer met eene rasende begeerlijckheyt bevanghen gheworden. Maer als hy met alle de instrumenten/ die hy teghen haer ghebruyckte / dese goddelijcke dochter niet en konde tot sijnen wille brengen/ soo heeft hy haer seer doen pijnighen. Ende als hy hier mede oock niet en voorderde (want hy haer van de belijdenisse Christi niet en konde trecken) heeft hy wreedelijck teghen haer geraest: ende haer niet over-ghelevert tot de pijnen der tormenten; maer heeft die supbere Maghet doen stellen in een boordeel/ en tot den boordeel-houwer geseydt: Neemt dese dochter / ende brenght my van haer alle daghe dyp penninge. Hy hakende na het gout van het vuple werck/ leverde haer over tot alle grouwelijcke boosheyt aen alle de gene diese begeerde. De onkupsche roffianen dit vernemende / quamen derwaerts/ en gaben hem den loon om hun oneerlijck werck te bedryven. Maer de alder eerbaerste Maget seyde tot hen: Ick hebbe een sweeringe in die verborzen plaetse/ die wonderlijck seer stinckt/ ende ick vreesse dat ghy daerom van my eenen afreck mooght krijghen; geeft my dan weynich dagen by/ ende dan suldy my mogen gebuycken/ oock voor niet. Met dese